

Kommentar: Ikke nøl med å gi feilansatte sparken

ØKONOMI & KARRIERE • DEL 3 • SIDE 15

SØNDAG

Aftenposten

22. februar 2015

000

Uke 8 • Nr. 53 • 196. årgang • Lansalgkr 30

(Leverer hjem fra kr 12. Bestill på ap.no/aboo)

HOUSE OF CARDS

«Solid dose med ny 5 spenning»

KULTUR
DEL 2 • SIDE 7

USUNT TURNUSLIV

Anleggsarbeidere får hjelp til å droppe burger'n

ØKONOMI & KARRIERE
DEL 3 • SIDE 12-14

GLJE, KULL OG RINDOM

Australia og Norge er verdens beste land å bo i. Men er festen over nå?

ØKONOMI & KARRIERE
DEL 3 • SIDE 6-9

Det foregår en ny form for krig i Europa, en svært farlig «viruskrig» det er vanskelig å gjøre front mot, sier humanisten Julia Kristeva. Men hun har ikke mistet troen på opplysningens kraft.

Tankens kraft i terrorens tid

H HUMANISME

BIRGITTE C. HUITFELDT

I snart 50 år har humanist og språkforsker Julia Kristeva deltatt i den europeiske samfunnsdebatten.

Paris

Tidligere har hun beskrevet det 21. århundre som «kvinnens århundre». Men etter angrepet på Charlie Hebdo, som har satt den franske identiteten på prøve, snakker hun også om «en mørk tid» i Europa.

Vi møter henne hjemme i Paris, der hun bor i en vakker, gammel bygård på Seinens venstre bredd. Vi går rett på sak, med spørsmål om hva terrorangrepene 7. januar betyr for Frankrike og for henne som filosof.

Ny form for fanatisme

– Vi erfarer en helt ny form for ekstremisme og fanatisme i dag, i og med disse tragiske hendelsene, disse foraktelige massedrapene i lokalene til Charlie Hebdo og i den jødiske butikken Hyper Kasher, sier Kristeva.

Etter disse hendelsene begynte vi med en gang å snakke om en fanatisk krig, sier hun.

– Jeg tror også dette er en ny type krig, som vi kan kalle en «viruskrig». Her dreier det seg ikke om en konfrontasjon mellom to militærstyrker eller to enheter, men snarere om en smitte som trenger inn i samfunnsstrukturen. Denne smitten lar seg ikke lokalisere, og lik viruset til en epidemi kan det ligge latent, for deretter å bryte ut. Vi befinner oss i en farlig situasjon som det er vanskelig å gjøre front mot.

– **Hvorfor akkurat nå?**

– I snart ti år har jeg og mine kolleger studert radikaliseringsen blant ungdommer i de franske forstedene. Men fenomenet er enda mer vidtrekkende. Det har med ungdommene generelt å gjøre. Det er et fundament som plutselig sprekker etter lang tids indre trykk; det foregår en antropologisk oppløsning blant disse unge menneskene, og den henter næring fra frustrasjonen over ikke å høre til i et samfunn.

Det tapte jeget

Julia Kristeva har lenge hevdet at arbeidsløshet og radikaliseringsen blant ungdommer i de franske forstedene er et økende samfunnsproblem. I dag arbeider hun ved siden av sin akademiske virksomhet også som psykoanalytiker, spesielt med vanskeligstilte ungdom. Ungdomsårene utgjør en skjør tid, påpeker hun:

– Det unge mennesket er en tro-

Profil

Julia Kristeva (f. 1941)

► I en karriere som snart strekker seg over 50 år har språkforskeren og humanisten Julia Kristeva vært en aktiv deltager i den europeiske samfunnsdebatten. Hun har skrevet over 40 bøker om identitet, språk, litteratur, filosofi, kjønn, ideen om Europa, opplysningstid, tro og religion. Hun er en sentral stemme innen den moderne feminismen og en levende legende for feminister verden over.

► Kristeva kom fra Bulgaria til Paris som student i 1965. Hun har kjempet politisk for de svakeste i samfunnet gjennom tiår. De handikappedes situasjon i Frankrike står hennes hjerte nærmest. Hun mener at det er i et dynamisk møte med det som er annerledes at vi «skaper oss selv» og finner kimen til mening i våre liv.

► Kristeva mottok den første norske Holberg-prisen i 2004 for mange års fremragende forskning innenfor humaniora.

ende. Mens barnet er et nysgjerrig vesen som vil vite, leke og nyte, har det unge mennesket behov for forbilder, et ideal. Ungdommen forlater foreldrene sine og leter etter noe bedre, noe som står høyere og representerer en idealisme. Det kan være en kjæreste, en jobb eller en ideologi. I alle samfunn vet vi at det finnes innvielsesritualer for unge mennesker der de først og fremst blir presentert for en «guru» eller mentor som leder dem inn i en religion, eller gir dem ideer som de må være tro mot i livene sine. De unge blir derfor formet, man gjenskaper en slags symbolsk familie med idealer.

– **Hvordan er det å være psykoanalytiker i en «mørk tid»?**

– Vi psykoanalytikere sier ofte at det ikke lenger finnes noe jeg, je-

get dannes ikke slik det gjorde før. Og evnen til å reflektere og elske lider også. Vi klipper og limer og svarer raskt, men det vi formidler kommer ikke fra det indre.

– **Mener du at de unge jihadistene som terroristene Merah og brødrene hans og Coulibaly representerer en voksende ungdomskultur i Frankrike?**

– Ja. Disse unge jihadistene er personer som ikke hører til. De klarer ikke å uttrykke seg, de har ingen holdning, hverken psykisk eller fysisk, og de kan lure deg til å tro at de er helt normale. De skjuler redselen bak en slags likegyldighet. Dette er mennesker som har gått i oppløsning, og imamene og de religiøse samfunnene er ute av stand til å gjøre noe med situasjonen.

Det globale såret

– **Hva kan vi gjøre i denne situasjonen? Finnes det håp for fredelige løsninger?**

– Hvis vi, det vil si Europa med sin kultur som er tuftet på antropologi, sosiologi og psykologi, kunne klare å fange opp denne oppløsningen i de unge i tide, hadde vi kunnet hjelpe dem med å skape et nytt ideal, et jeg og et verdig liv. Og selv om de velger religionen, håper jeg de vil reflektere over den og velge det gode fremfor det onde og ikke utføre slike handlinger som ble utført nå.

– **Du sier at radikal Islam kun er en bandasje på såret for de unge jihadistene. Hva mener du med dette utsagnet?**

– Det finnes bruddstykker av religioner, og særlig av Islam, som følger av det som skjer i Midtøsten, med konflikter vi ikke klarer å løse i Irak, Afghanistan og i Syria. For ungdommene, og særlig i forstedene, fremstår dette som et slags konflikteater som gjenspeiler deres egen frykt. Herfra plukker disse unge menneskene løsrevne biter av Islam som legger seg som bandasje eller plaster på deres egne sår. Jeg har skrevet om sårene til disse ungdommene, den manglende integreringen, og jeg kan fortelle deg at de bruker religionen som plaster på såret. Jeg sier det fordi vi har rett til å mene at det er religion som er årsaken til disse massedrapene, det er religiøs fanatisme.

Det opplyste menneske

Julia Kristeva har siden hun mottok Holberg-prisen i 2004 snakket varmt om opplysningstiden og hvor viktig den har vært for utviklingen av Europas identitet. I de senere årene har hun måttet tåle kritikk for «mangel på global tenkning» og for å være europa-fiksert.

– **Man sier at Islam og mus-**

limer ikke har hatt noen opplysningstid. Hvordan står det til med kunnskapen om og kritikken av Islam i Europa og i Frankrike i dag?

– Ja, Islam mangler opplysning, diskusjon, kritikk og debatt. Religionsundervisningen må oppgraderes i skolen, slik at barn får en mulighet til å lære om og kritisk sette spørsmål ved alle religioner tidlig i livet. Islam er ikke bare uopplyst, men dessuten, slik jeg kjenner den, en ikke-skapende religion, som går i retning av å gjøre det guddommelige til noe mekanisk.

– **Er det snakk om en ny type Islam blant unge menn i Frankrike?**

– Ja, det kan man si. Imamene, som praktiserer Islam, de kjenner seg heller ikke igjen i denne moderne typen Islam som er religionen til de unge menneskene jeg snakker om. Og vi ser stadig oftere at tilfeldige utsagn som hentes fra Islam tas helt bokstavelig. Dette er ikke unge mennesker som trofast oppsøker moskeene, de har ingen inngående kunnskap om Islam og religionens historie.

Tidens drift

Julia Kristevas nest siste bok har tittelen *Pulsions du temps*. Den kom ut i 2013 og handler om det typiske ved vår egen tid, om religion og tro. Hun er særlig opptatt av troens psykologiske drivkraft. Men hva innebærer begrepet, som kan oversettes med «tidens drifter»? Er det nettopp det vi i dag er vitne til i vår turbulente og voldsutsatte verden?

– Det er akkurat det det er! Det er enkeltindividets utfordringer i møte med verden. Vi må slå ring rundt menneskene for å hjelpe de som befinner seg i denne hvirvelen, denne voldsomme strømmen som vi kaller vår tid.

– **Tror du selv på fremtiden, resten av det 21. århundre, som du tidligere har kalt «Kvinnens tid»?**

– Jeg ser meg selv som «en energisk pessimist». I det ligger at jeg er opptatt av nihilismen og denne krisen i samfunnet vi har i dag, men jeg er ikke fullstendig pessimistisk. Den energiske pessimisten i meg spør: Hva skal vi si om dette sammenbruddet? Og jeg svarer at vår frihetstanke, vitenskapen og tankens kraft er vårt trumfkort og vår styrke. Dessuten er det nødvendig at vi tenker lenger enn det 21. århundre, vi må tenke helt frem mot år 10000.

– **Kommer verden til å overleve i tidens drift de neste 20 årene?**

– Ja, vi kommer til å overleve både religionskrigene og klimakrisen, for tiden arbeider for oss.

» **Vi har rett til å mene at det er religion som er årsaken til disse massedrapene, det er religiøs fanatisme**

- Vi erfarer en helt ny form for ekstremisme og fanatisme i dag, sier Julia Kristeva. FOTO: WIKIPEDIA COMMONS